

ŚP. PROF. HENRYK SANDNER (1 V 1915 – 28 X 1994)

28 X 1994 r. odszedł od nas Prof. Henryk Sandner, nasz znakomity Nauczyciel, Wychowawca, Serdeczny Przyjaciel i wieloletni Kierownik Katedry i Zakładu Ochrony Środowiska Człowieka.

Urodził się 1 V 1915 r. w Łodzi. W latach 1932-1938 studiował na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Warszawskiego. Specjalizował się w naukach zoologicznych, przygotował pracę magisterską na temat pasożytów płazów. Ostateczne egzaminy złożył po wojnie i w roku 1946 uzyskał stopień magistra filozofii z zakresu zoologii z anatomią porównawczą. Rozprawę doktorską obronił w Uniwersytecie Łódzkim w 1951 r., uzyskując stopień doktora w zakresie nauk przyrodniczych. W 1964 r. otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego, a w 1975 – profesora zwyczajnego.

Pracę zawodową rozpoczął bardzo wcześnie. Już w okresie studiów był zatrudniony w Państwowym Muzeum Zoologicznym. Następnie w 1937 r. podjął pracę w Zakładzie Ochrony Lasu i Entomologii w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Po wojnie, w 1945 r. rozpoczął pracę na stanowisku asystenta w Zakładzie Zoologii Uniwersytetu Łódzkiego. W tym okresie zorganizował Stację Ochrony Roślin w Łodzi, której był kierownikiem do 1948 r. Zorganizował też Muzeum Przyrodnicze w Łodzi, którego był kierownikiem w latach 1950-1954. W 1954 r. rozpoczął pracę w Zakładzie Ekologii Stosowanej Instytutu Ekologii PAN w Warszawie i kierował tym zakładem do roku 1974. W tym okresie (w latach 1955-1958) jednocześnie kierował Zakładem Entomologii SGGW. W 1975 r. Prof. Sandner wraz z kilkoma swoimi współpracownikami przeniósł się do SGGW, gdzie kierował Katedrą Zoologii do roku 1985. W tym roku przeszedł na emeryturę.

W 1979 r. rozpoczął pracę w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, początkowo podjął zajęcia zleczone, a następnie został zatrudniony na 1/2 etatu profesora. Zorganizował Katedrę i Zakład Ochrony Środowiska Człowieka i kierował nimi do roku 1992. Prowadził seminarium z biologii środowiskowej oraz wykładał ochronę środowiska i podstawy kształtowania krajobrazu. Równocześnie wykładał ekologię w ATK.

Zainteresowania naukowe Profesora były bardzo rozległe. Jeszcze przed wojną rozpoczął badania pod kierunkiem prof. W. Roszkowskiego nad pasożytami płazów, ale wyniki swych badań opublikował w kilku pracach dopiero po wojnie. Prowadził też pod kierunkiem prof. L. Pawłowskiego kilkuletnie badania nad fauną i ekologią pijawek. Wyniki tych badań stały się podstawą pracy doktorskiej oraz zostały przedstawione w kilku publikacjach. Od początku swojej pracy zawodowej intere-

sował się ochroną roślin. Badaniom nad szkodnikami roślin Profesor poświęcił wiele lat pracy. Na uwagę zasługują liczne prace nad biologią i ekologią wołka zbożowego. Profesor był gorącym zwolennikiem biologicznych metod ochrony roślin. Uważał, że chemiczne środki ochrony roślin powinny być stopniowo eliminowane jako szkodliwe dla konsumentów płodów rolnych i środowiska. Był przekonany, że w przyszłości metody biologiczne upowszechnią się. Dlatego też badaniom w tym zakresie poświęcił wiele publikacji naukowych i popularnonaukowych. Szerzej swoje poglądy na ten temat zaprezentował w książkach, np.: *Biologiczne metody ochrony roślin* (Warszawa 1971, II wyd., PWRiL), *Ogólna ochrona roślin* (Warszawa 1965, PWRiL), *Człowiek zmienia przyrodę* (Warszawa 1970, Wiedza Powszechna) i *Człowiek i przyroda* (Warszawa 1972, Wiedza Powszechna).

Profesor Sandner przez wiele lat interesował się nicieniami wolno żyjącymi i pasożytniczymi. Poświęcił tej grupie organizmów liczne publikacje, w tym kilka książek, np. *Zarys nematologii* (Warszawa 1974, PWN) i *Pasożyty w służbie człowieka* (Warszawa 1990, PWN). Zapoczątkował i rozwinął w Polsce badania nad związkami nicieni z owadami, a zwłaszcza nad grupą nicieni pasożytów owadów związanych z bakteriami. Nicienie te, zwane entomofilnymi, były głównym obiektem badań Profesora przez ponad dwadzieścia lat. Badania te dotyczyły biologii i ekologii nicieni entomofilnych oraz zastosowań tej grupy bezkręgowców w walce biologicznej z owadami szkodliwymi w rolnictwie.

Jego dorobek obejmuje 21 książek i 240 artykułów naukowych i popularnonaukowych. Będąc na emeryturze, Profesor pracował naukowo bardzo intensywnie niemal do ostatniej chwili, przygotowywał nowe prace, recenzował prace doktorskie i habilitacyjne oraz tłumaczył książki z języka niemieckiego.

Profesor był członkiem wielu towarzystw i organizacji naukowych: Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Mikołaja Kopernika (wiceprezes i prezes, wieloletni organizator Olimpiad Biologicznych Stopnia Centralnego), Polskiego Towarzystwa Entomologicznego (wieloletni prezes), Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego, Europejskiego Towarzystwa Nematologicznego, Polskiego Towarzystwa Ekologicznego, Ligi Ochrony Przyrody, Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Był także członkiem Komitetu Ochrony Roślin przy V Wydziale PAN, w którym pełnił funkcję przewodniczącego Sekcji Nematologicznej i Biologicznych Metod Zwalczania Szkodników Roślin oraz członkiem Międzynarodowej Organizacji Biologicznego Zwalczania Szkodników Roślin.

Profesor był członkiem kilku komitetów redakcyjnych czasopism naukowych oraz ich redaktorem: „Polskiego Pisma Entomologicznego”, „Wiadomości Entomologicznych”, „Ekologii Polskiej” ser. A i B, „Polish Ecological Studies”, „Zeszytów Naukowych SGGW” oraz ostatniego założonego przez siebie pisma – „Entomonematologia”. Uczestniczył w pracach wielu rad wydziałów i instytutów naukowych.

Za działalność naukową i dydaktyczną został nagrodzony i odznaczony, m.in. nagrodą Sekretarza Naukowego PAN oraz Ministra Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Za działalność w AK, pracę w tajnym nauczaniu oraz niesienie pomocy Żydom został uhonorowany Medalem Zwycięstwa i Wolności, Krzyżem Kawalerskim Orderu

Odrodzenia Polski, Odznaką Grunwaldzką oraz Medalem: Sprawiedliwy Wśród Narodów Świata.

Profesor w czasie swej pracy w uczelniach i placówkach naukowych wykształcił bardzo wielu magistrów, 35 doktorów i kilku habilitantów. Recenzował wiele prac doktorskich i habilitacyjnych. Był niezwykle mocno zaangażowany w kształcenie i wychowywanie studentów oraz wielu młodych adeptów nauki w kilku dziedzinach: ekologii, parazytologii, nematologii, entomonematologii i biologicznych metodach ochrony roślin. Uczniów Profesora można spotkać we wszystkich uczelniach i placówkach naukowych w kraju oraz w wielu za granicą.

W swej ponad dziesięcioletniej pracy w KUL cieszył się dużą sympatią studentów i współpracowników. Jego wykłady przyciągały młodych ludzi ze względu na rozległą wiedzę i wielką erudycję. W pracy dydaktycznej był nie tylko wymagający, ale także bardzo cierpliwy, wyrozumiały i posiadał poczucie humoru, co sprawiało, że seminaria Profesora poszerzały wiedzę uczestników w bardzo przyjemnej atmosferze.

Warto pamiętać, że przyszedł pracować w KUL w okresie, w którym niewielu ludzi miało odwagę wiązać się z Uniwersytetem. Podjął się trudnego zadania zorganizowania kierunku studiów ochrona środowiska przy niezwykle skromnych możliwościach kadrowych, braku wyposażenia technicznego do prowadzenia zajęć ze studentami i pracy badawczej oraz braku pomieszczeń na laboratoria. Kiedy już nie pracował w KUL, nadal żywo interesował się losami pracowników i cieszył się z rozwoju Sekcji.

BIBLIGRAFIA

- C i c h y D., M i c h a j ł o w W., S a n d n e r H.: Ochrona i kształtowanie środowiska, Warszawa 1988².
- Owady szkodniki spichrzów i magazynów, Warszawa 1961, PWN.
- Ochrona zasobów naturalnych, Warszawa 1972, Wiedza Powszechna.
- Ogólna ochrona roślin, Warszawa 1964, PWRiL.
- Entomologia a intensyfikacja rolnictwa, Warszawa 1980.
- Entomologia a ochrona środowiska, Warszawa 1976.
- Biologiczne metody ochrony roślin, Warszawa 1965, PWRiL.
- S u t e r H.: Biologiczna ochrona roślin, tł. H. Sandner, Warszawa 1995, Multico.
- S a n d n e r H.: Badania nad wpływem gęstości populacji niektórych szkodników, „Polskie Pismo Entomologiczne” Seria B, 1961, nr 7, z. I-2/2-I-22.
- O r z e ł M.: Szkodniki wełny i ich zwalczanie, Warszawa 1959.

Henryk Skrzypek